

В. П. Гмиря,

к.е.н., в.о. доцента кафедри банківської справи Черкаського інституту банківської справи
Університету банківської справи НБУ (м. Київ)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ БАНКІВ НА РИНКУ АГРОКРЕДИТУВАННЯ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

STATE REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY OF BANKS IN MARKET AGRICULTURAL LENDING CHERKASY REGION

В статті розглянуто питання державного регулювання інвестиційної активності банків на ринку агрокредитування. Виявлено основні проблеми, пов'язані з кредитуванням аграрного виробництва Черкаської області та роль держави в контролі ринку кредитування. Розроблено пропозиції по покращенню стану інвестиційної активності банків на ринку агрокредитування в Черкаській області.

The paper considers the role of bank lending in the development of agricultural production Cherkasy region. The main problem of a lack of the leveraged producers of agricultural products. Created basic ways to solve the problem.

Ключові слова: банки, кредит, аграрне виробництво, державне регулювання, ринок, інвестиційна активність, фінансово-кредитні інструменти.

Актуальність теми. Стимулювання інвестиційної активності в аграрне виробництво – важлива частина аграрної політики держави, важлива складова в системі національної економіки. В сучасних умовах господарювання функціонування аграрного сектору і стабільність їх виробничої діяльності неможливі без існування фінансово-кредитної системи, яка б забезпечувала неперервну їх діяльність.

Постановка проблеми. Підвищення продовольчої безпеки, забезпечення соціального розвитку сільської місцевості, захист вітчизняних товаровиробників знаходиться в прямому взаємозв'язку від інвестиційних пріоритетів в системі державного регулювання.

Мета дослідження – розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо державного регулювання інвестиційної активності банків на ринку агрокредитування.

Виклад основного матеріалу. Роль державного регулювання агрокредитування підсилюється, оскільки більшість представників аграрного виробництва мають збитки та не можуть отримати кредити для фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності.

Одним із важливих напрямів державного регулювання аграрного виробництва є кредитування. Кредитування включає такі основні фінансово-кредитні інструменти як банківське пільгове кредитування, інвестиційне кредитування, податковий кредит, лізинг та ін.. (рис. 1)

Рис.1. Фінансово-кредитні інструменти агрокредитування в Україні

Кредитний механізм фінансового забезпечення аграрного виробництва – це сукупність фінансових важелів, інструментів та методів формування кредитних відносин умов, які ґрунтуються на законодавчій базі, з метою задоволення потреб аграрних виробників в позичених коштах.

Особливістю агрокредитування є співвідношення виробничих можливостей та фінансове забезпечення аграрного виробництва. Виходячи зі специфіки аграрного виробництва, основні особливості кредитування поділяються на:

- негативний вплив природно-кліматичних умов на процеси виробництва аграрної продукції, які призводять до зниження показників якості виробництва та фінансового стану виробників аграрної продукції;
 - низькі показники обігу фінансових ресурсів на виробничому етапі, що пов'язано з тривалим виробничим процесом;
 - створення у великих розмірах запасів зумовлює залучення значної суми фінансових ресурсів, а можливість повернення цих ресурсів відбувається в кінці виробничого циклу при реалізації запасів;
 - низька кредитоспроможність аграрних виробників. Основна частина наданих кредитів відносить до короткострокових. Аграрні виробники повинні залучати кредити у виробничий процес, оскільки власні фінансові ресурси не забезпечують погашення поточних витрат;
 - низький розвиток соціальної інфраструктури, яка б забезпечувала розвиток аграрного виробництва.
- Вище перераховані особливості визначають ризики галузевого характеру, низьку бюджетну та інвестиційну ефективність.

Загальносвітова тенденція до скорочення кредитування в період фінансової кризи мала місце і в Україні. Так, за період 2009-2010 рр. кредити надані галузям економіки Черкаської області скоротилися майже на 15,7%, а відсоток неповерненості за кредитами збільшився на 4,9%. (табл.1).

Таблиця 1.
Обсяги кредитування за пріоритетними галузями економіки Черкаської області тис.грн

Галузі економіки	2009	2010
Аграрне виробництво	4654,8	3781,1
Легка промисловість	5098,1	4709,1
Харчова промисловість	10693,1	8091,5
Будівництво	25307,1	23888,6
Транспорт	2213,9	2119,6
Інші види діяльності	4113,6	3977,5

Таким чином, ситуація, яка склалася на ринку кредитних послуг засвідчила, що основний негативний вплив кризових явищ на аграрне виробництво полягає в погіршенні його фінансування як по лінії підвищення вартості кредитів, так і у відношенні їх обсягів.

Рівень інвестиційної активності в значній мірі залежить від розвитку сучасного аграрного виробництва.

Одним із важливих інструментів державного регулювання інвестиційної активності банків на ринку агрокредитування є податкова політика. Після запровадження фіксованого сільськогосподарського податку, суттєво зменшилося податкове навантаження не тільки на аграрне виробництво Черкаської області, але і України в цілому. Згідно проведеного аналізу податкової адміністрації Черкаської області у 2009 р. частка податків у виручці від реалізації продукції становила 21,5%, то у 2010 р. цей показник зменшився до 3,2%. Проте, в різних областях ситуація була різною.

В подальшому, ФСП підтвердив переваги і по інших параметрам. Практично зріс рівень сплати податку і становив 79% від нарахованого і з кожним роком підвищується. Збільшується питома вага платників ФСП і станом на 01.01.2011р. становила 87%.

Залучаються кредити у прибутковій сфері аграрного виробництва і регіони, що мають кращі можливості для ефективного ведення виробництва.

Фактори, які вплинули на формування кредитної політики на підприємствах аграрного виробництва Черкаської області, можна виразити у вигляді двох груп - позитивні і негативні фактори, які впливають на залучення. (табл..1)

Позитивною стороною впливу на агрокредитування є сприятливі природні умови і недосить розвинена виробнича і соціальна інфраструктура. Це сприятиме розвитку розширенню галузевої специфікації аграрного виробництва, урізноманітню різновидів вирощування аграрної продукції, забезпеченню підвищення якості обслуговування соціальної інфраструктури.

Таблиця 1. Позитивні та негативні фактори впливу на агрокредитування в Черкаській області

Позитивні фактори	Негативні фактори
Сприятливі природні умови	Відсутність чіткого ефективного регулювання державної кредитної підтримки аграрного виробництва
Низький рівень конкуренто-спроможності аграрного виробництва серед інших галузей економіки регіону	Відсутність страхування кредитів, наданих в аграрне виробництво
Інноваційний розвиток в аграрному виробництві	Відсутність механізмів підтримки та регулювання кредитної політики банків на ринку агрокредитування
Високий ресурсний потенціал, що забезпечує розширене відтворення	Високий рівень інфляційних процесів

Низький рівень конкуренції підприємств аграрного виробництва серед інших галузей економіки регіону та високий ресурсний потенціал забезпечують розширене відтворення й підвищення агрокредитування в області.

Розробка інноваційних форм розвитку аграрного виробництва розширить межі діяльності аграрних виробників в аграрній сфері. Нажаль, на сьогодні, інноваційний розвиток не під силу більшості аграрним підприємствам регіону, оскільки фінансове забезпечення не дозволяє придбати новітні розробки і запровадити у власну діяльність.

Негативні фактори мають місце у впливі на агрокредитування. Відсутність ефективних механізмів регулювання агрокредитування відзначає кредитно неспроможність даної галузі. Податкове навантаження на виробників аграрної продукції досить високе, що є відчутним тягарем у виробничому процесі та фінансовій діяльності.

Нестабільність законодавчої бази та розвитку ринку страхування в аграрному виробництві знижує можливість аграріїв залучати та позичати фінансові ресурси на фондовому ринку, ринку кредитних та інвестиційних ресурсів. Одна з причин, яка впливає на зниження залучення фінансових ресурсів це сезонність виробництва продукції.

Висновки. В якості заходів щодо стабілізації стану кредитування в аграрному виробництві необхідно виділити наступні:

- необхідно створити умови для росту аграрного виробництва шляхом залучення банківських кредитів та інвестицій як вітчизняних, так і іноземних інвесторів, і банків та створення сприятливого інвестиційного клімату;
- регіональним органам влади розробити заходи щодо залучення цінних паперів для забезпечення ліквідності угод за банківськими кредитами, з умовою застави земельних ділянок та аграрних комплексів;
- для прискорення розвитку банківського кредитування та забезпечення ефективної роботи банків, зниженню витрат по оплаті комісійних послуг, необхідно розширити мережу поштових відділень зв'язку;
- банкам розробити спеціальні кредитні послуги для забезпечення розвитку і ефективного функціонування аграрного виробництва регіону, а також підтримки переробних підприємств аграрного виробництва.

Аграрне виробництво потребує активної підтримки держави та регіональної фінансово-кредитної системи. Для досягнення інвестиційної активності банків на ринку агрокредитування можливе за рахунок здійснення вище перерахованих заходів, оскільки вони направлені на досягнення інтересу банків, виробників аграрної продукції та продовольчої безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва / В.Г.Андрійчук// Економіка АПК.-2007.-№5.-С.52-63
2. Власюк С.А. Сучасні тенденції інвестиційного забезпечення сільсько-господарських підприємств/С.А.Власюк//Вісник Сумського національного аграрного університету: Серія «Фінанси і кредит».-2010.-№2.
3. Гудзь О.С. Проблеми управління фінансовими потоками в сільськогоспо-дарських підприємствах/О.С.Гудзь//Економіка и управление.-2007.-№2.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2012 р.